

jako velikansk, kakor so tudi stroški poldruga milijona ogromni. Veliko se je uže tožilo o tem mostu, da je prenizek in da ob času, kedar Sava naraste, ne morejo trgovske ladije pod njim dalje. Po sredini mosta je napravljen tir za železnico, katera Bosno sklepa z Ogersko.

V Brodu treba je bilo prenočiti. Svetovalo se mi je, naj prenočim pri „rudeči hiši“, katera je najbolja gostilna v Brodu. S parobroda se hitro podam tje in prašam za prenočišče, al bilo je uže tako vse napolneno, da nisem mogel dobiti več sobe. Podvornik gostilnice pelje me v neko privatno hišo, kjer sem mogel prenočiti. Predno pa sem šel k počitku, podam se še k večerji v „rudečo hišo“, da si ogledam malo socijalno življenje brodsko. Nisem se nadejal, da je tu toliko madjarskega duhá, akoravno sem uže poprej vedel, da Madjari ondi svojo politiko na vse kriplje širijo. Na vrtu igrala je godba madjarskih ciganov samo čardaše. Ti so se vrstili eden za drugim, kakor pri pojedini mleko, pri kateri je bilo vsako jelo napravljeno iz mleka, tako, da je bilo zmerom „mleško na mleku“. — Govorilo se je le nemški in pa madjarski. Hrvaščine skoro ni bilo čuti. Gosti bili so večidel madjarski židovi. V taki družini nisem se mogel dolgo zabavati; zapustil sem tedaj krčmo in se podal k počitku.

Bilo je zjutraj ob dveh, ko mi nekdo potrka na okno, da naj vstanem, ker uže je čas, da grem na železnico v bosanski Brod. Bil je to podvornik od „rudeče hiše“, ki me je prišel buditi, da se pripravim na daljno potovanje. Hitro se otovorim, kakor čiški konj, ter jo mahnem s podvornikom do „rudeče hiše“, kjer je čakal omnibus. Še pred tretjo uro odpeljemo se čez most v bosanski Brod. Hiše, kolikor sem mogel opaziti, bile so raztrgane, po turškem običaji. Večidel bile so znotraj razsvitljene, kajti one dni bil je turški praznik „ramazan“, o katerem bodem kasneje še spregovoril.

Ob pol četrte ure bili smo uže na kolodvoru, kjer si vzamemo listnice za vožnjo v Senico. Hiša na kolodvoru, kjer so pisarne, napravljena je bila iz desk. V pisarni sedel je oficir kakor „šef“ postaje z dvema vojakoma, ki sta bila železniška uradnika. Pri kasi plačal je vsakdo 9 for. in 22 krajc. Čudno se mi je zdelo, da se bodemo vsi v enem razredu vozili, al kmalu sem zvedel, da na tej železnici je samo en razred, v katerem se vozi vsak, kdor hoče se voziti po bosanski dolini. Hitro se razdelimo po vozéh, kateri so bili pripravljene, da nas odpeljejo v Senico. Ta železnica res mora človeka prisiliti na smeh, ko si ogleda vozove in pa lokomotive. Vozovi so podobni onim, v katerih vozijo po južni železnici premog, se ve da so veliko manjši. Nekoliko voz pokrito je s platnom, drugi pa so brez strehe. Tudi mašina je jako majhna, in čuditi se mora človek, da žvižga bolje, ko vsaka druga mašina. Mislil sem si, majhna je krota, al dela veliko hrupa, kakor Madjari s svojo politiko. Razdelili smo se po vozéh tako, da nas je v vsakem sedelo po 8 osob, za toliko ljudi jo prostora v njih. Širina železniškega tira je 78 centim., dakle za polovico manjši, kakor širina naših železnic. Družina naša bila je jako pomešana. Največ bilo je madjarskih judov, kateri so z raznim poslom in blagom popotovali v Sarajevo delat „gšeft“.

(Dal. prih.)

Slovensko knjžestvo.

* Odbor družbe sv. Mohora napoveduje, da bode za letošnje leto izdala sledeče knjige: 1) „Slovenski Gof-fine“ III. snopič, obsegajoč berila in evangelija od prve

do poslednje nedelje po binkoštih, — 2) „Občna zgodovina“ VII. snopič, nadaljujoč zgodovino srednjega veka, — 3) „Škodljive domače živali“ v podobah, — 4) „Slovenske večernice“, — 5) Koledar za leto 1880. z drugim mnogoterim berilom in 6) „Filoteja“ ali navod k pobožnemu življenju.

Starinstvo.

„Ad Publicanos“.

Prošnja do domoljubov. *)

Ker sem v 38. listu lanskim „Novic“ dvomil o pravi legi tega rimskega kraja, nastopim še enkrat kritično to razpravo.

Kraj „Ad Publicanos“ nahaja se samo v eni rimski karti (Peutingerjevi), pa še ta ni izvirnik (original), in ker ni original, je mogoče, da so se male pomote pri kopiranju vrinile, katerih kopist ni opazil; mogoče je pa tudi, da je bil original uže tako zabloden, da se številka ni več natanko poznala.

Peutingerjeva karta ima od Emone do savskega mosta 9 rimskih milj, od savskega mosta do „ad publicanos“ pa 11 rimskih milj. To se sè zgoraj opisanem vjema. Nasproti temu pa je od kraja „ad publicanos“ do Adransa samo 6 rimskih milj, to je, od Trojan le do Blagovice. Po kilometrih merjeno od „Zidov“ pri Trojanah do Gradišča pa znaša natanko 11 rimskih milj; zato pristopim prof. Müllnerjevemu mnenju, da je kraj „ad publicanos“ na Gradišči pri Podpeči stal, in dostavljam k njegovi iznajdbi zarad bližine kraja proti Savi še to, da onih 6 rimskih milj je moralo gotovo 11 po originalu biti. **) Po tem popravku je daljava po rimskih miljah in zarad bližje lege kot Blagovica proti Savi še bolj gotova.

*) Častite domoljube, kateri se za poznanje in starodavno zgodovino kranjske dežele brigajo, prosim uljudno, naj mi pošljejo popise vseh onih krajev, o katerih ljudstvo pripoveduje, „da je nekdanj ondi kak star grad ali grajščnica stala“. Razločuje pa naj se strogo, poimenuje li ljudstvo oni kraj „gradišče“ ali „starigrad“ = „grajščnica“, kajti „gradišče“ je ime rimskih in predrimskih gradov, „stari grad“ in „grajščnica“ pa srednjeveških gradov. Naj mi pošljejo tudi popise krajev z imenovanjem „menišje“, „klošter“, „tabor“ in kako ime ima tak tabor še posebej. Razen tega prosim še imena vseh gradov, če se tudi v Valvazorju nahajajo, namreč popis, ali so še zdaj taki, kakor se v Valvazorji vidijo, ali so prezidani, ali v razvalinah, ali, če je uže zadnji sled o njih iz nadzemlje zginil in to, kako dalječ so in na katero stran od farne cerkve in pod katero vas spadajo, kako se imenuje hrib, na katerem je stal, kako memo tekoča vodica ali bližnji kraj.

Na podlagi listin in regist moje precejšnje zbirke iz srednjega veka mogoče mi bo, ako dobim popise v roke, sčasom obelodaniti to, še vedno naraščajočo se zbirko, in jo z na tančnim obsežkom vsakega v njej nahajočega se zgodovinskega imena preskrbeti, tako, da bo vsakemu mogoče z malim trudom za svoj spis zgodovino cerkve, grada, mesta, trga, fare, vasi in mnogo drugih zgodovinsko važnih stvari listinsko opisati. V listinah nahajam podružne cerkve, katere se ne nahajajo več v ljubljanskem katalogu, toraj so gotovo uže v razvalinah.

Prosim tedaj, naj se mi vse take stvari kolikor toliko opisane pošljejo na kongresni trg št. 13 v Ljubljano, da jih porabim za pojasnenje starinoslovstva, katerega inače zastoj pričakujemo.

Pisatelj.

**) Zablodena številka XI. se lahko v VI preobrbe, posebno če je komaj še razločljiva.

Pis.

V Blagovici je bila v starem veku neka važnejša naselbina, al kako se je imenovala, to skrivajo morebiti še razvaline pod zemljo.

Savski most „ad Publicanos“*) in Trojane kažejo po daljavi rimskih milj in nahajajočih se razvalin eden drugemu lego kraja; za „mutatio ad quarto decimo“ bi bila sedanja lega $13\frac{3}{5}$ kilometra od Ljubljane in le na tak način pri Mengšu iskati, ako vzamemo, da je jeruzalemski potopis ob enem dve cesti od Emone na Celejo omenjal, namreč: eno od Trzina preko Mengša na Kamnik čez motniško dolino, in drugo čez Trojane doli na Štajarsko. Potem moramo nekoliko milj k Trojanam pridjati, ker je uže od Podpeči do kraja „V zideh“ pri Trojanah 11 rimskih milj ali kakih 17 kilometrov.

Da bi se od Emone še bolj gori po Savi prehod iskal, pa ne gre, ker nam uže do sedanjega savskega mosta v daljavo pičlo gre; če tedaj premaknemo ta most še više, potem pa se še manj daljave strinjajo; za stalnost daljave nam pa vsakako ostane s črkami pisani „ad quarto decimo“ vedno merodajen.

Rimski potopisi in karte se osvitljevajo najbolje po natančnem znanji krajev, srednoveški zgodovinarji pa po listinah. Tako, na priliko, med letom 1093. — 12. marca do 1208. leta 15. novembra ni noben mejni grof Krajne znan, — tega leta in pa 1209., 13. januarja zapazimo pa, da je bil predzadnji mejni grof Krajne Henrik IV. Andeški, ki je imel soprogo Zofijo grofinjo Višnjagorsko, katere pradedje so zatiški samostan ustanovili (pa ne „de Patris.....“).

V Istri pa je bil mejni grof od leta 1093. do 1105. Popo II. iz rodovine „Weimar - Orlamünde - Istria-Chreina“ itd., poročen z Rikardo Sponheim-Lavantdolsko, hčerjo Engelberta I., ustanovitelja samostana Št. Pavla v Lavantinski dolini, s katero je imel Popona III. „Landgrafen von Krain“, in pa dve hčeri, Zofijo, ki je bila poročena z Bertoldom II. Andeškim med l. 1100. do 1105. in Levkardo, katera je bila z Bertoldom II. grofom Bogen iz Bavarske poročena v istem času.

Po smrti Popona II. leta 1105. do 1173. nastopil je Popona II. svak ali stric Popona III., Engelbert II. Sponheim-Lavantdolski za mejnega grofa Istre in za njim njegovi nasledniki do 1173., to leto pa je prišla v roke Andeksov.

Ti Sponheim-Lavantdolci so se podpisavali „marchio Engelbertus de Chreyburch“, ki leži v gorenji Bavarski pri Müldorfu, namreč trg in grofija, in nima nič sorodnega z našim „Krainburgom“.

To naj je v pojasnilo k mojim opombam v 40. listu lanskim „Novic“. Če pa hoče kdo še imeti „die Markgrafen von Krain zu Krainburg residierend“, slobodno mu. Tako govore listine. — Pri tej priliki tudi omenjam, da je pomota v Dimičevi „Gesch. Krains“ I. stran 159—160., da bi bil kdaj Oton VIII. Andek-Meran mejni grof Krajne; gosp. Dimica je zapeljal dr. Klun, ki je mnogo kranjske zgodovine še bolj omračil, kakor je poprej bila. Franc Šumi.

Naši dopisi.

Iz Rusije 8. febr. — η. — „Držite ga! držite ga!“ tako je kričal tat ter ubežal z ukradenim blagom po mestu, boječ se, da ne bi ga kdo zgrabil. Tako delajo mnogokrat veliki državniki in politiki; al tako nesramnega menda svet ni doživel, kakor se dandanes vède

*) Nekateri sodijo, da je sredoveška pokveka za slovensko-rimski kraj „ad Podpichium = ad Podpechianos“. Mo-goče, toda za sedanje kritične preiskovalce zgodovine neveljavno, ker se ne dá dokazati, čeravno je resnica, da stoji to Gradišče pri Podpeči.

Nemčija. Iz Berolina uže davno neprenehoma kričé: „mir! mir! mir!“ V resnici pa nikdo mirú tako ne razdira, kakor Nemčija. Bismarku je bilo treba znane šumne demonstracije na Dunaji — na blagor evropejskemu miru; zdaj mu je treba nove vojne postave tudi — na blagor evropskemu miru; a da je Evropa in njeni mir v nevarnosti, za to je trebalo tehtnih dokazov. Najprej pusta historija s Šillerjevim porohodom na Njemanu, potem gromadno nakupičenje ruskih vojsk na zahodnih granicah, dalje Kališki oficirski ravs, — to vse se je skazalo za golo germansko laž. V nekem je-senskem dopisu sem rekel, da dokler bosta Viljem in Aleksander vladala, ne bo iz vojnega kriča nič, in takega prepričanja smo v Rusiji sploh še vedno. Al nemili Parki ni težko te ali une nitke prerezati, kajti tanki ste uže obe; zato — kakor gori rečeno — tat lovi tata. Od Bismarkovega prihoda iz Varcina v Berolin nismo sicer nič dobrega pričakovali, al da bo on hujskanje še vsilil, pa tudi nismo mislili. Zgodilo se je narobe: glavni Bismarkov trobentač „Nordd. allg. Zeitg.“ je zopet zatrobil, češ, da rusko časopisje kalí germanski mir! Bismark bi veliko bolje skrbel za mir, ko bi ostro posvaril berolinsko, kolonsko, avgsburško, hamburško in drugo germansko časopisje. — V Franciji vladajo zdaj tisti možje, katerih se Bismark najbolje boji: Gambetta je vsemogočen. Njegov organ, „Republique Française“ razbira govor barona Heymerla o avstrijski vnanji politiki; on meni, da minister Heymerle je izjavil preveč optimizma in da njegovo tolažljivo prerokovanje nima v resnici podlage. Avstrija je objavila svojo kandidaturo na turško dedšino, al s tem je ona zamenjala svoj položaj gledé Rusije, in tako je iz njene zaveznice postala njega zopernica, ker ona sama želi vstopiti se na dosedanje mesto Rusije kot glavne države o vshodnem vprašanji. Organ Gambette meni, da germanska pomoč ne bo zadostna Avstriji proti taki protivnici, kakoršna je Rusija, katera edina ima simpatije Slavjanov balkanskega polotoka. Da Francozi prav sodijo, nam dokazuje vse tisto, kar slišimo iz Bosne. Iz vseh govorov sedanjega avstrijskega državnega zbora se je v Rusiji največ govorilo o govorih Kluna in Hübnerja, ki sta skušala dokazati, da Avstriji koristna more biti le družba z Rusijo, ne pa sovraštvo. V tem obziru so ruski časopisi imenovane govore pohvalili; al rekli so tudi, da iz njihovih govorov ni vidno, kakošno politiko ona dva zahtevata od Avstrije; zakaj družba z Rusijo in avstrijska hegemonija na balkanskem polotoku, to je tako čudna podoba, kakor Horacijjevo deklé s tičjimi peroti in ribjim repom. Najbolj čudna se zdi Rusom politika slavjanskih poslancev, ki se potezajo za imenovano hegemonijo, predno so si sami sebi praborili — svobodo od tujega jerobstva. Cilj ruske politike na balkanskem polotoku je ta, da postanejo tamošnji slavjanski narodi samostojni in svobodni vsake hegemonije, od vsakega jerobstva. Kedar si bo avstrijska politika na balkanskem polotoku izbrala tak cilj, takrat se bo avstrijska družba z Rusijo sama po sebi rodila, brez posebnega in umetnega uračevanja. Bolgarija, Črnagora in Srbija z Bosnijo vred so tako lahko svobodne med Avstrijo in Rusijo, kakor Švica, Belgija in Holandija med Nemčijo in Francijo. Da čutiyo imenovane kneževine simpatije, ljubezen in zaupanje do Rusije, to je res, a res je tudi, da one Avstrije ne ljubijo in jej ne zaupajo, a tega je Avstrija sama kriva; ljubezen in zaupanje si je treba zaslužiti, — prisiljena ljubezen ni ljubezen, in molčanje zaradi straha tudi ni zaupanje.

Z Dunaja 15. februarja. (Zemljiška postava). Najvažnejši predmet obravnav tega tedna v državnem zboru bila je zemljiška postava, o kateri ste se desnica in le-